

KERKBLAD

Jaargang 26 - nummer 15
vrijdag 16 augustus 2019
editie Dokkum e.o.

Geandewei

Protestantse
Kerk

Omdenken bij de seizoenen van het leven

Waar takken en bladeren
vreedzaam ritselen

In âld kantsje mei lynoalje
yn in nije galery

Geloofsgetuige
Geert Grote

Column Majelle Hoek

Vertrouwen op de wind

Ze zat in de gang van het huis waar ze woonde en vertelde dat ze een eeuw vol had gemaakt: honderd was ze geworden. De burgemeester had zich verwonderd over haar blijmoedigheid, had hij tegen haar gezegd. Het plekje in de gang zocht ze vaker op, zo zei ze. Om te genieten van het uitzicht en omdat het licht er zo mooi door de ramen heen piepte. En dan de bomen die bewegen en weer stilstaan... Ze verwonderde zich erover en vroeg zich hardop af hoe het zou zijn om de ene keer zo heen en weer te waaien, en vervolgens de takken weer te laten rusten.

Ze vertelde over de oorlog, haar tijd in het verzet. Over de kogels die ze vond onder de kinderstoel toen ze op een keer thuiskwam, maar dat het allemaal goed was gegaan. En over dat ze altijd zo graag had gezongen vroeger.

Al dat bewegen en het weer kunnen stilstaan: het had haar dankbaar gemaakt. Dankbaar voor het leven dat zich ten volste aan haar had geopenbaard. En dat zij met beide handen gegrepen had. Zelfs toen haar eigen leven en dat van haar dierbaren onzeker was. Zij had zich net als die bomen overgegeven aan de wind, was het leven vol vertrouwen aangegaan. Ze deelde haar lievelingsnummer: *Lichtstad met uw paarden poorten*: 'Daar zal ik mijn Heer ontmoeten, luist'ren naar zijn liefdestem, daar geen rouw meer en geen tranen, in het nieuw Jeruzalem', zongen we samen op die gang. Een lied over een plek waar geen stormen meer woeden en waar takken en bladeren vreedzaam ritselen.

In haar leven had ze diverse glimpen van dat vreedzame geritsel mogen ervaren. Die glimpen gaf zij door. Vol overtuiging. Net als het licht dat op de gang zo mooi door de ramen viel. Ook de burgemeester was het niet ontgaan.

Ze voelde zich nog goed, was dankbaar voor het leven. Daar bad ze ook voor elke avond, dat ze weer een dag erbij mocht krijgen. 's Ochtends dankte ze God dat ze er nog was, dat ze nog deel uit mocht maken van het leven.

Haar levenslust en vertrouwen gaven mij moed. Moed om te geloven dat na waaiige tijden, stormen weer gaan liggen. Dat vertrouwen op de wind naar vruchtbare wegen leidt. Vol hoop vervolgde ik mijn weg. Terwijl de bomen zachtjes ritselden.

Meditatie Ambassadeurs van de hoop

'Hij bracht twintig gerstebroden voor de godsmen mee, gebakken van meel uit de nieuwe oogst en een zakje vers graan. Elisa droeg zijn bediende op dit als maal aan de profeten voor te zetten.' 2 Koningen 4:42b-c

door ds. Wybren de Jong

Sytze de Vries schreef ooit het gedicht *Ambassadeurs van de hoop*. Daarin roept hij ons op om elkaar te dienen, omdat Jezus ons als zijn ambassadeurs gezonden heeft met een boodschap van hoop. Sytze de Vries maakt duidelijk dat je dan niet zomaar klaar bent. Er klinken grote woorden: uitzicht bieden, handen vullen, tranen afwissen. Maar uiteindelijk blijkt het toch niet te groot voor ons, want er staat aan het eind: 'wat een handvol brood al niet kan doen...' De roeping is groots, maar onze daden beginnen klein. Het begint met breken en delen. Als je geroepen bent uit de hemel, dan is niets te klein, dan is elk gebaar waardevol. Je mag hoopvol beginnen als ambassadeur van de hoop.

Eerste oogst

De eerste oogst was een hoopvolle periode in het oude Israël. De laatste maand was er bijna niks meer te eten, de wintervoorraden waren uitgeput. De gerst komt als eerste op, maar het duurt lang voordat het geoogst kan worden. De mensen rond Elisa voelen hun maag knorren. En dan komt er zo'n reddende engel, een boer met twintig gerstebroodjes. Hij heeft aan Elisa gedacht, de inmiddels beroemde opvolger van Elia. Wat zal de profeet blij zijn! Maar voor Elisa is zijn eigen eten niet het belangrijkste. Hij is geroepen om hoop te brengen bij mensen in nood. En daarom zegt hij tegen zijn knecht: 'deel het maar uit, laat de mensen er van eten!' Een ambassadeur van de hoop.

De vraag is echter of wij de hoop wel kunnen volhouden. Er zijn altijd hongerende mensen geweest, maar er was tot nu toe wel genoeg voedsel op aarde. Technische ontwikkelingen in de landbouw hebben de opbrengsten veelevoudigd. Maar zal dit in de toekomst ook nog genoeg zijn?

Een groeiende wereldbevolking

Volgens wetenschappelijke prognoses zal de wereldbevolking tot het jaar 2100 blijven groeien. In 2050 zitten we al op 9,7 miljard

aardebewoners en aan het eind van de eeuw op ongeveer 10,9 miljard. Hoe moeten al die monden gevuld worden? Is dat wel mogelijk als de omstandigheden voor de landbouw steeds minder worden door de opwarming van de aarde?

Gelukkig hebben een aantal wetenschappers ook nagedacht over hoe wij ons dieet moeten aanpassen. Zij kwamen in het medisch vakblad *The Lancet* met het volgende advies: weinig vlees, veel groente, fruit en volkoren granen. Daarnaast zouden we veel minder bewerkt voedsel moeten eten, maar terug naar de basisproducten die de natuur ons biedt.

Voedselindustrie

Vooral dit laatste advies is interessant. De voedselindustrie bewerkt granen, groenten en vruchten, haalt er gezonde stoffen uit en stopt er ongezonde suikers en zouten bij. Zo komen wij gemakkelijk aan allemaal zoete en hartige hapjes en drankjes, die slecht zijn voor onze gezondheid. Als je de adviezen van de medici volgt, dan kan je zo'n 70 procent van de waren uit de supermarkt eigenlijk beter niet eten. Het is gezonder om onbewerkte producten te kopen en die zelf klaar te maken, waarbij je dan wel voorzichtig omspringt met de suikerpot en het zoutvaatje.

De industrie moet de overgang maken naar een gezond en houdbaar voedingssysteem. Daarvoor is een radicale verduurzaming nodig van de voedselproductie. Verspilling moet drastisch worden teruggebracht, natuur en biodiversiteit moeten beter worden beschermd. Zo kunnen die 10,9 miljard aardebewoners ook in 2100 nog genieten van een voedzame maaltijd.

Ambassadeurs van de hoop krijgen er dus een mooie taak bij: aandringen op een gezond en duurzaam dieet!

ds. Wybren de Jong is predikant van de Protestantse Gemeente Claercamp, Rinsumageast

Leesooster

Week 34, 18 t/m 24 augustus

zondag	Lucas 12:49-59
maandag	1 Samuel 11:1-13
dinsdag	1 Samuel 11:14-12:17
woensdag	1 Samuel 12:18-25
donderdag	Lucas 13:1-9
vrijdag	Lucas 13:10-17
zaterdag	Lucas 13:18-21

De Geandeweis 12
t/m 16 zijn nummers
voor drie weken

Week 35, 25 t/m 31 augustus

zondag	Lucas 13:22-30
maandag	Lucas 13:31-35
dinsdag	1 Samuel 13:1-15a
woensdag	1 Samuel 13:15b-22
donderdag	1 Samuel 13:23-14:15
vrijdag	1 Samuel 14:16-23
zaterdag	1 Samuel 14:24-35

Week 36, 1 t/m 7 september

zondag	Lucas 14:1-11
maandag	Lucas 14:12-24
dinsdag	1 Samuel 14:36-46
woensdag	1 Samuel 14:47-52
donderdag	1 Samuel 15:1-9
vrijdag	1 Samuel 15:10-23
zaterdag	1 Samuel 15:24-35

Persoonlijk

Omdenken bij de seizoenen van het leven

De schrijver C.S Lewis roemt God die in zijn wijsheid een ritme in de schepping heeft gelegd: dag en nacht, lente, zomer, herfst en winter en – mede daardoor – gevolgen als eb en vloed. En ik mijmerde – in de vakantie – dat vakantie daarvan een onderdeel is gaan uitmaken.

door Nelleke Berntsen

Op de scholen bijvoorbeeld is er naartoe gewerkt: dingen werden afgerond, schoongemaakt en opgeruimd. Daarmee werd ook het hoofd leeggemaakt om het nieuwe schooljaar weer met frisse moed te kunnen beginnen. En zo is de vakantie hopelijk voor veel mensen zo'n ijkpunt.

En hier wringt tegelijk weer de schoen. Want voor hoeveel mensen is de vakantie niet een periode van stress? Vanwege de drukte onderweg, het geld dat wordt uitgegeven en eigenlijk niet gemist kan worden, de teleurstellingen, omdat de aangeprezen vakantieplekken het niet halen bij hetgeen verwacht werd, enzovoort, enzovoort.

Berusting

Ik word me steeds meer bewust van deze tegenstellingen tussen onze verwachtingen en 'de werkelijkheid'. Het komt doordat ik ouder word. Er is – vast mede daardoor – een stukje berusting in veel ervaringen gekomen. Ik zie steeds meer, dat ik niet zoveel in te brengen heb als ik misschien dacht. En dat het er misschien ook niet zo veel toe doet als ik had gedacht. Dat is niet alleen maar negatief. Het geeft ook ruimte en bevrijding van te hoge verwachtingen.

Ooit heb ik - op aardig volwassen leeftijd - heel bewust mijn leven aan Christus gegeven en daarna mocht ik ook zo'n bijzondere ervaring hebben van de betrekkelijkheid van mijn doen en laten. Maar vooral van de last die daardoor van mij af viel om alles zelf en alles goed te moeten doen.

En – mede door de vakantie – herken ik dit patroon in de verschillende kerken waar ik kom. Er is praktisch altijd een kleine groep heel actief en daaromheen waaiert dat op vele manieren uit. Maar ondertussen gebeurt er toch van alles - en meer dan wij hier en nu zien.

En door dit alles heen is de kerk nog steeds op heel verschillende manieren aanwezig. En ook daar kan ik naar kijken met een bril vol kritiek óf met veel meer dankbaarheid voor het feit dat het er toch allemaal maar is.

Alle kerken zijn op zondag (en vaak ook doordeweeks) open, gratis voor iedereen. Steeds meer is er - na afloop of doordeweeks - gelegenheid om elkaar te ontmoeten bij een kopje koffie. En er is onder mensen - al is het maar in boekjes of brochures - allerlei bemoedigings voor de ziel te vinden.

Gezinnen

En zo ben ik de kerken meer gaan zien als gezinnen. Je bent er een onderdeel van als je bij Christus hoort en dat raak je – gelukkig – je leven niet meer kwijt.

En net als met de gezinnen waar we bij horen is er veel dat anders en beter gekund had, maar het is er toch maar! Voor wie weet heeft van de vele vervolgd kerken in de wereld is het extra belangrijk om hier dankbaar bij stil te staan.

Wat ook te maken heeft met dit stukje is een column van Gerard ter Horst in het *Nederlands Dagblad* van 17 juni jl. Ik mocht het voor u overnemen en dat doe ik onder dank. Hij schrijft het volgende:

'Gratis cursus 'omdenken' in de kerk'

In het algemeen hecht ik weinig waarde aan hypes en trends, maar voor het begrip 'omdenken' heb ik een zwak: we hoeven pijn en problemen niet te verdoezelen, maar al te negatief naar de dingen kijken doet de werkelijkheid zelden recht. "Al die kerkelijke ontwikkelingen van tegenwoordig"- ik zeg: omdenken, er zijn mooie dingen te ontdekken. Hierbij het weekoverzicht:

* Neem een begrip als verontrusting – er zijn nogal wat christenen verontrust over moderne discussies hoe je de Bijbel leest, wat wel of niet mag en hoe hellend het vlak wel niet wordt. Maar: verontrusting = bezorgdheid = betrokkenheid. Mooi, die betrokkenheid.

* In een samenleving met enorme verschillen en met een zekere spanning – de 'polarisatie' is tegenwoordig alom – leer je in de kerk al hoe je omgaat met verschillen en andersdenkenden, gratis en voor niets. Altijd handig, die extra bagage.

* Kinderen aan het avondmaal – alleen al het idee dat die kinderen iedere week naar de kerk komen en Gods lof zingen, zodat ze er óók zijn als het avondmaal gevierd wordt – het is om warm van te worden.

* In de christelijke Gereformeerde Kerken is opwinding over kerken die hebben besloten vrouwelijke ouderlingen en diakenen aan te stellen. Wat mij opvalt: de kerk in Arnhem nam in 1996 al het principebesluit, die in Nieuwegein in 2005. Twee kerken die bijna 15 tot meer dan 22 jaar gewacht hebben met het uitvoeren van een gevoelig besluit – dat is wat je geduld noemt. Stuur ze als kerkverband eerst eens een bloemetje.

* Een nieuwe kerknaam voor de NGK-GKv, waarin de leden worden 'vrijgemaakt' van traumatische breuken uit het recente verleden.

* Eigenlijk bestaat het hele christelijke geloof uit 'omdenken': geen straf maar genade, geen juk maar vrijheid, geen hemelvaart maar uitstorting van de Geest, geen wet maar verlossing....

* Over 'omdenken' gesproken: een groot voordeel (noem het gerust geschenk) van de 'rechtvaardiging door geloof' is dat we voortaan de zelfrechtvaardiging, ik bedoel het altijd maar weer je eigen straatje schoonvegen, achterwege kunnen laten. Nou dát scheelt een boel tijd en energie.

Ik wens u een hele goede vakantie met veel tijd en situaties voor dit oefenen in 'omdenken.'

Kerken kun je zien als gezinnen. Net als met de gezinnen waar we bij horen is er veel dat anders en beter gekund had, maar het is er toch maar!

Column Jannie Dijkstra

Vertrouwen

Als u dit leest zit ik al in Zambia! Wat is de tijd snel gegaan en wat een proces! Vorige keer mocht ik met u delen hoe God mij geroepen heeft. Dit keer wil het graag met u hebben over vertrouwen. In zo'n proces komt het zeker aan op vertrouwen, maar hoe doe je dat eigenlijk? Het feit dat ik ervoer dat God mij geroepen heeft, maakte dat ik meteen dacht; 'Als Hij wil dat ik dit ga doen, dan zal Hij er ook voor zorgen dat het mogelijk wordt.' Op de vraag: 'stel dat het nou niet lukt?' kon ik gelukkig antwoorden dat als dat zo zou zijn, ik ervan overtuigd ben dat er dan een andere weg voor mij geopend zal worden.

Vertrouwen hebben is misschien wel ten diepste beseffen dat wat er ook gebeurt en wat we ook op ons levenspad tegenkomen, God altijd voor ons zal blijven zorgen. We mogen immers altijd bij Hem aankloppen? In voor- en tegenspoed!

Psalm 127:1 is voor mij hierin heel belangrijk. 'Als de Heer het huis niet bouwt, vergeefs zwoegen de bouwers....' Iets wat ik vaak tegen de Heer heb gezegd. En nog steeds! 'Als U het huis niet bouwt, dan is mijn eigen moeite voor niks!' Ik wil alles doen wat binnen mijn mogelijkheden ligt, maar de Heer zal het wel moeten zegenen. Zo ben ik ook het proces en de voorbereiding in gegaan.

Trainingen, gesprekken, psychologische testen, officiële documenten regelen, presentaties houden, praktische zaken regelen voor thuis en voor Zambia en niet geheel onbelangrijk de fondsenwerving.

Ik kan U zeggen; God hééft tot nu toe het huis gebouwd! Ik viel vaak stil... Stil van het feit dat ik in alle facetten mocht en mag ervaren hoe God mijn roeping wil zegenen. God heeft beloofd wat Hij zou doen en nu mag ik dan ook echt in Zambia aan het werk gaan.

Ook nu komt het weer aan op vertrouwen. Een totaal ander land, een totaal andere cultuur, een totaal andere werkwijze en een totaal andere wijze van omgaan met mensen, iets dat een nederige houding van mij verlangt.

Een houding waarin ik Jezus als voorbeeld mag zien en weer zal zeggen; 'Heer als U dit huis niet zult bouwen, dan zal mijn moeite voor niks zijn....'

Geen vraag maar vertrouwen!

Blijft u me volgen?

www.jannieinmission.com

Byldspraak - Willem Wilstra Psalm 33:5

Heech út de himel lit de Heare oer alle folk
syn eachweid gean,
Hy, yn de ivich ljochte sfearen,
Hy ken, Hy grûnet har bestean.
Hy wit fan de minsken,
fan har wurk en winsken 't wiid en breed ferbân.
't Hert fan allegearre,
Hy hat it formearre, makke mei syn hân.

Oarmans eagen

Keunstskilder Douwe Elias yn Frjentsjer iepene syn nije galery yn it pakhûs De Gebroeders oan it Froonacker (foto foarside).

De restauraasje wie troch himsels bekostige.

In machtige romte, fluorre mei fryske gieltsjes en grouwe balken foar de souder.

En dan de moaie skilderijen yn'e rûnte!

Myn each foel op in âld kantsje mei linoalje.

Hjiry bliuwe de oaljeferve kwasten brûkber sêft.

Troch de jierren hinne bekladde mei hiel wat kleuren ferve.

Och, dy rook fan de oalje en ferve... foar my in skilderij wurdich.

Soe de keunstner dat sels al sjoen hawwe?

Dorpskerkenbeweging

De tsjerke is iepen

Op zaterdag 29 juni werd het startsein gegeven voor de zestiende editie van Tsjerkepaad: 250 Friese kerken openen in de maanden juli en augustus de deuren elke zaterdagmiddag van 13.30 tot 17 uur. Je kunt zomaar even binnenlopen, soms is er kunst in de kerk, worden er concerten gegeven of pelgrimstochten georganiseerd.

door Jolanda Tuma

In buurprovincie Groningen is open kerk inmiddels ook een bekend gegeven. De Stichting Oude Groninger Kerken viert dit jaar haar vijftigjarig bestaan en had zich ten doel gesteld om minstens vijftig Groninger kerken door de week open te stellen. Daar is overweldigend gehoor aan gegeven. Inmiddels openen meer dan zeventig Groninger kerken elke dag hun deuren.

De deuren openen. Zo eenvoudig, maar zo bijzonder. Door deuren te openen krijgen mensen de gelegenheid om zomaar even binnen te lopen zonder dat er direct iets 'moet'. Het geeft mensen de ruimte om te ontdekken welke rijkdom er gewoonweg aanwezig is in de noordelijke provincies en in het eigen dorp. Een rijkdom die niet in geld is uit te drukken, maar wel in weldadige rust en in een atmosfeer die eeuwigheid ademt.

Als dorpskerkambassadeurs van de Protestantse Kerk Nederland vinden we het belangrijk om de schoonheid van dorpskerken onder de aandacht te brengen. We zijn dan ook erg blij dat stichting Tsjerkepaad en de Dorpskerkenbeweging in elkaar een partner hebben gevonden. In kerkgemeenschappen is ruimte voor aandacht. Aandacht voor elkaar, aandacht voor verhalen van eeuwen her en van vandaag, aandacht voor het gebouw, aandacht voor de schepping, Er is aandacht voor trouw en rouw, voor vieren en lijden, voor gloria en kyrie. En door eenvoudigweg de deuren te openen wordt iets zichtbaar van die aandachtigheid en schoonheid.

'Kost niks'

Een tijdje geleden was het mijn beurt om de klok te luiden in een van de kerken waar ik werkzaam ben. Dat doen we elke zaterdagmiddag om vijf uur. Terwijl ik in de touwen hing kwamen twee jongetjes in de deuropening staan. Ze vroegen: 'Is de kerk open?' waarop ik bevestigend antwoordde. 'Mogen we even binnen kijken?' 'Ja hoor' antwoordde ik. 'Kost dat niks?' vroegen ze, 'Nee hoor' antwoordde ik.

De klok was inmiddels uitgeluid en de twee kleine jongens van een jaar of acht liepen de kerk binnen. Ik hoorde de een tegen de ander fluisteren: 'stil zijn hoor, dit is een kerk'. Heel voorzichtig liepen ze de grote ruimte binnen. Ik ging in de consistorie zitten en liet ze begaan. Na enige tijd hoorde ik een kinderstem

bekende woorden spreken. Toen ik om het hoekje keek zag ik dat de één de ander voorlas uit de Bijbel. Na een paar minuten liepen ze weer naar buiten. 'Daag!' zeiden ze, 'daag' zei ik.

Twee kleine jongens lopen de immense kerk van hun dorp binnen, voelen de ruimte en weten onmiddellijk: dit is een bijzondere ruimte. 'Stil zijn hoor, dit is een kerk...'

Ik laat hen de ruimte ervaren zonder direct klaar te staan met mijn verhaal over hoe oud het gebouw wel niet is, en al die andere bijzonderheden.

Woordenstroom

Vorig jaar bezocht ik als bezoeker een paar kerken die meededen aan Feest van de Geest, een project waarbij kunst en kerk met elkaar in contact komen naar aanleiding van het Pinksterfeest. In één van die kerken hingen kunstzinnige foto's. Ik probeerde deze kunstwerken te bekijken en op me in te laten werken maar dat lukte vrijwel niet. In diezelfde

ruimte liepen namelijk nog twee bezoekers die door de gastheer werden rondgeleid met een ongetwijfeld interessant verhaal. In die akoestische ruimte veroorzaakte dat zo veel geluid dat er bijna geen ruimte overbleef om de kunst in je op te kunnen nemen.

Na enige tijd gaf ik de moed maar op en liep weer naar

buiten. Teleurgesteld, omdat wat er daarbinnen was echt prachtig was maar niet ervaren kon worden door de stroom van woorden die alle aandacht opeiste.

Levende ruimte

Een kerk is geen museum, een kerk is een ruimte waar wordt geleefd. De een komt er op zondagmorgen, de ander loopt op een ander moment even binnen. Een kerk is een levende ruimte waar mensen gelegenheid krijgen om iets gewaar te worden van dat wat ons overstijgt, stil te worden en weer te gaan.

Dat de kerken in Friesland en Groningen steeds meer open worden gesteld draagt mijns inziens bij aan de leefbaarheid van het dorp en het platteland. De eeuwenoude kerken zijn plekken waar je je even terug kan trekken, waar even niets hoeft en niets moet. Een ruimte die open is en de sfeer ademt van eeuwigheid. Daar even te mogen vertoeven is weldadig en een groot goed.

Geloofsgetuige

Geert Grote

Een sober habijt, een eenvoudige gezichtsuitdrukking, een onschuldige levenswandel, een heilige omgang met anderen moeten voor de mensen een les zijn

* oktober 1340 † 20 aug. 1384 Deventer

Geert Grote was tegen het voltooiën van de Utrechtse Domtoren. Zijn bezwaarschrift kwam een halve eeuw geleden boven water. Het is maar in enkele handschriften bewaard gebleven. Had hij het wel publiek gemaakt? Hij kon de bisschop van Utrecht niet te veel tegen zich in het harnas jagen. Hij was diaken met preekbevoegdheid in het uitgestrekte bisdom. Zijn preken hadden succes, maar riepen ook tegenstand op. In 1383 leidde dat zelfs tot een preekverbod voor diakenen.

Wel duizenden malen gekopieerd is zijn *Getijdenboek*. Een brevier: een bundeling van teksten voor de dagelijkse gebeden van religieuzen. Door een eigen brevier konden leken hun gebedsleven aanpassen aan dat van de kerk. In de tijd van Grote werd de behoefte daaraan in brede lagen van de Europese bevolking steeds groter. Het nieuwe was dat Grote de gebeden vertaalde uit de kerktaal in de volkstaal. En hij zette er een persoonlijk stempel op door de toevoeging van gebeden van de Duitse mysticus Henricus Suso (1295-1366). Het *Getijdenboek* was een resultaat van dat preekverbod. Grote wachtte op een pauselijk antwoord op zijn verzoek om toelating tot het priesterambt. Ondertussen vertaalde hij gebeden, psalmen en mystieke geschriften. Ook schreef hij pastorale brieven. Hij was de grote initiator van de Moderne Devotie. Zijn Deventer woning had hij beschikbaar gesteld voor de eerste zustergemeenschap.

Grote had als rijke zoon van een burgemeester van deze Hanzestad kunnen studeren in Parijs. Als kerkjurist genoot hij inkomsten uit de Domkapittels van Utrecht en in Aken. Tot in 1372 bij een ernstige ziekte een priester hem de biecht en de absolutie weigerde. Hij moest eerst zijn boeken over 'zwarte kunst' (astrologie) verbranden. Hij was daarna een tijd kluisenaar bij de Karthuizers in Arnhem, tot hij werd geroepen tot het predikambt. Voor dat vak haalde hij boeken in Parijs. Onderweg bezocht hij onder meer de mysticus Jan van Ruusbroec.

De Moderne Devotie was wel iets meer dan een protestbeweging tegen mooie kerktorens, tegen liefdesrelaties van pastoors en tegen andere stelingen van de zintuigen, met op de achtergrond de altijd dreigende pest. De Moderne Devotie liet burgers werken aan hun ziel door gebed en discipline, met het *Getijdenboek* als zelfhulpboek voor spirituele gezondheid. Opvallend detail: het opent met een heiligenkalender. Om reliëf aan te brengen in de dagen die het leven aaneenrijgt. Voor elke dag een andere gids van boven!

Harmen Jansen

Zomercolumn Arjen Bakker

Diepe gesprekken

„Heit... God heeft wel veel werk gehad om zo'n heel park te maken hè?” Zo loop je gewoon even naar de receptie omdat er in je bungalow geen stoffer en blik te vinden is - best noodzakelijk met drie kruimelstrooiende kinderen - en zo beland je in een gesprek over de Diepe Vragen Des Levens met je vijfjarige dochter. Want sja: houdt God zich tot in detail bezig met de huidige inrichting van de aarde, of heeft Hij hem indertijd geschapen en het beheer verder aan de mensen overgelaten? Na even nadenken concludeert Hanne tot het laatste. „God heeft de zaaies gemaakt en die moeten wij planten, als we ergens een bos willen maken.”

Een paar dagen later begint het te stortregenen, precies op het moment dat wij na een lange dag buiten in de auto zijn gestapt, op weg terug naar het bungalowpark. „Dat is wel lief van Jezus dat hij wachtte met die regen totdat wij aan het rijden waren!”

Maar ja, waar hebben wij het aan verdiend dat Hij wel op ons wachtte alvorens de sluisen open te zetten, maar niet op al die arme fietsers die langs de kant van de weg schuilen of dapper voortploeteren in hun toch al doorweekte kleren? „Jezus houdt toch van ons?” Absoluut, maar Hij houdt ook van die andere mensen. En Hij hield ook van ons toen wij een paar dagen geleden wél een plensbui meepikten...

De vakantietijd biedt gelegenheid om eens lekker door te bomen over de vragen en stellingen waar de kinderen vanuit hun pure geloof mee komen. Uiteraard hebben wij niet overal een antwoord op, maar alleen het bedachtzaam en in eenvoudige taal formuleren van hoe wij er tegenaan kijken is al waardevol.

En als we er niet uitkomen, kunnen we altijd nog de Elly & Rikkert-cd opzetten, met al die hits die ze ook 'in het wild' met vreugde en uit volle borst inzetten. Wie weet hoeveel mede-toeristen („de mensen hier geloven níet allemaal in God!”) onze kleintjes deze zomer aan het denken hebben gezet, door op een terras of in de speeltuin 'Weet je wel dat Jezus leeft, Jezus leeft, Jezus leeft?' of 'Een parel in Gods hahahand' aan te heffen? Je zou onze vakantie bijna een zendingsreis noemen.

School & Kerk Kinderen en kunst: een

Als kind een schilderij maken voor een expositie die door duizenden mensen bekeken zal worden. 'Dat is gaaf!', vonden de leerlingen van cbs De Hoeksteen in Dokkum. Als een echte Rembrandt gingen zij aan de slag en brachten een bijbelverhaal tot leven.

door Corina Nagel

Tsjerkepaad

Iedere zomer openen zo'n 250 kerken in Fryslân hun deuren voor toeristen. Al die kerken hebben ieder jaar een centraal thema. Dit jaar is dat 'kunst'. Tienduizenden bezoekers leggen een deel van het 'tsjerkepaad' af. Een van de kerken die ze kunnen bezoeken is de Grote of Sint Martinuskerk in Dokkum. In deze kerk zijn het niet lokale kunstenaars die er met hun werk exposeren, maar leerlingen van cbs De Hoeksteen.

Kinderkunst

„Bij het bedenken van het idee hebben we ons laten inspireren door de kindertheologie,” vertelt Arda de Boer, een van de organisatoren. „Hierbij is het belangrijk dat kinderen uitgedaagd worden om zelf betekenissen te geven aan wat ze zien en wat ze horen uit de Bijbel en de christelijke traditie en dat ze zelf aan de slag gaan.”

Ze zochten een bijbelverhaal waarmee kinderen goed aan de slag konden en vonden dit in de *Samenleesbijbel Junior*, waarin het in het laatste verhaal gaat over God die alles nieuw maakt. „De opdracht die erbij stond, was: 'Maak een collage van die nieuwe wereld'. Dit paste prachtig bij ons project. Kinderen hebben allerlei beelden van een nieuwe wereld. Met zo'n opdracht hebben ze alle ruimte om die eigen beelden verder te verkennen.”

Samenwerken met school

Om het idee concreet te maken legden de organisatoren contact met cbs De Hoeksteen. Daar reageerden ze direct enthousiast op het idee. Juf Jeltsje Bijlstra: „Steeds minder leerlingen komen in de kerk. Dit vonden wij een prachtige manier om hen op een toeganke-

lijke manier kennis te laten maken met de kerk. Daarnaast hadden wij net een schoolbreed project over kunst afgerond. Dit bracht het thema nog dichterbij.”

Rembrandt

De kinderen van groep 3 tot en met 6 kwamen per klas naar de kerk. „Toen mijn leerlingen de kerk binnen stapten, werden ze eigenlijk vanzelf stil. Ze raakten onder de indruk van het hoge plafond, de kroonluchters en de grote ramen,” aldus Jeltsje.

Voor in de kerk wachtte een gepensioneerde leraar van cbs De Hoeksteen, verkleed als Rembrandt hen op. Het is tenslotte het Rembrandtjaar. Hij vertelde: „Jullie gaan zo schilderen, maar daarvoor heb je wel ideeën nodig. Rembrandt gebruikte hiervoor de Bijbel.”

Vervolgens las hij het laatste verhaal uit de *Samenleesbijbel Junior* voor. Hij eindigde met de vraag: „Hoe zou jouw nieuwe wereld eruit zien? Denk er maar eens goed over na.”

Zelf schilderen

Na het verhaal gingen de kinderen naar een andere ruimte. Hier was alles door de organisatoren klaar gezet. De tafels stonden in groepjes, er was verf en voor ieder kind was een schildersdoek beschikbaar. De kinderen mochten zelf het formaat kiezen waarop ze wilden werken. „De meeste kinderen gingen gelijk aan de slag en hadden al een idee. Anderen moesten een klein beetje op weg geholpen worden. Maar juist omdat we kinderen zelf de ruimte wilden geven hun beeld van die nieuwe wereld te schilderen was het voor ons als vrijwilligers de kunst om op tijd op onze handen te gaan zitten en niet teveel te sturen”, vertelt Jan de Boer, een van de vrijwilli-

kleurrijke combinatie

gers die alle groepen ontving. „De aanmoediging om nog even rustig na te denken, was voor veel leerlingen al voldoende om zelf te kunnen starten.” Al snel waren alle kinderen geconcentreerd aan het schilderen en ontstonden de prachtigste werelden.

Nadat het grootste deel van de tijd erop zat, vroegen we alle kinderen een voor een wat en wie ze geschilderd hadden. Dit schreven we op. „We vonden het heel belangrijk dat de kinderen eigenaar bleven, dus checkten we steeds bij hen of het klopte wat we opschreven naar aanleiding van hun verhaal.”

De expositie

Van alle schilderijen en toelichtingen maakte de projectgroep een mooie expositie. Deze is nu al een flink succes te noemen. Zo'n 3000 mensen uit binnen- en buitenland bezochten de tentoonstelling al, terwijl het echte hoogseizoen nog moet beginnen. „Het is bijzonder om te zien wat er gebeurt als bezoekers de expositie bekijken. Ze worden geraakt door de

schilderijen en de teksten van de kinderen. Sommige mensen blijven wel anderhalf uur hangen. Anderen maken foto's van schilderijen en appen die door als bemoediging naar bekenden”, vertelt Jan. Doordat het om kinderkunst gaat, zijn ook bezoekende kinderen heel geïnteresseerd.

En de kinderen zelf? Natuurlijk zijn ze allemaal al een keer met hun ouders of grootouders wezen kijken. In de klas van juf Jeltsje hebben ze er nog kort over doorgewerkt. De kinderen schreven een kort gedichtje over wat ze meemaakten in de excursie. Die las Jeltsje vervolgens tijdens de opening van de expositie voor. Zo kwam op verschillende manieren de school in de kerk en de kerk in de school.

Corina Nagel-Herweijer is Verbindend Specialist School & Kerk, bron: www.jop.nl

De expositie kan nog tot zaterdag 14 september worden bezocht op woensdag-, donderdag- vrijdag- en zaterdagmiddag van 14.00 - 17.00 uur

Schilderij van Eline (6):: de nieuwe wereld met een huis, een boom met appels, een regenboog

Diversen

Feestelijk concert in Damwâld met trompet, orgel en piano

Op 30 augustus geeft het bekende trompet-duo Arjan en Edith Post samen met pianist Johan Bredewout en organist Harm Hoeve een feestelijk concert in PKN De Ontmoeting (Foarwei 48) in Damwâld. De avond begint om 20:00 uur en zal ongeveer anderhalf uur duren. Op het programma staan onder meer een fantasie over bekende klassieke thema's, bewerkingen van geliefde koralen en *The Watermusic* van Händel. Tijdens het concert wordt ook de nieuwe cd van het echtpaar Post gepresenteerd. Toegang 10 euro, kinderen t/m 12 jaar gratis, 13 t/m 16 jaar 5 euro.

Kleasterrûntsje, wandelen en fietsen vanaf Ee op 31 augustus

Langs de sporen die de monniken hebben nagelaten in het landschap van Noordoost-Fryslân zijn in het kader van Tsjerkepaad een wandel- en een fietsroute uitgezet. De start is op zaterdag 31 augustus 10.00 uur. Wandelaars en fietsers zijn welkom vanaf 9.30 uur in de Tsjerke op de Terp in Ee voor een kopje koffie of thee. De start is na een kort meditatief moment. De wandeltocht (ca. 15 km) in groepsverband gaat gedeeltelijk over onverharde eeuwenoude monnikenpaden. We komen langs de buurtschappen Tibma en Nylân en de dorpen Dokkumer Nieuwe Zijlen (kunstcafé de Dream) en Engwierum (fraaie kerk). De individuele fietstocht (ca. 40 km.) gaat via Tibma, langs het voormalige kloosterterrein Weerd en Ezumazijl, via Dokkumer Nieuwe Zijlen (lunchpauze), naar Oudwoude (kerk), Veenklooster en Westergeest (kerk). Een prachtige tocht waarin het open landschap en het coulisselandschap van de Fryske Wâlden elkaar afwisselen. Fietsers en wandelaars treffen elkaar na afloop bij Eetcafé de Boerkes in Ee. Neem zelf een lunchpakket mee. Kosten 7,50 per persoon. Opgave tot 24 augustus via kleasterpaad@gmail.com met vermelding fiets- of wandeltocht. Maximumaantal deelnemers: 50 per tocht.

Avond met Carianne Ros bij De Wijngaard op 20 september

Op vrijdag 20 september komt Carianne Ros, spreker, schrijver, coach en trainer naar Leeuwarden voor een 'kostbare avond' voor vrouwen tussen 15 en 105 jaar. Inloop vanaf 19.30 u., programma van 20.00 tot 22.00 uur, daarna nog een hapje en drankje. Toegang is gratis, opgeven is niet noodzakelijk maar wordt wel gewaardeerd, via jebentwaardevolleeuwarden@gmail.com

VOLGENDE KEER in G eandewei

Een eerbiedwaardige abdij
en een goed glas Bourgogne

De boekenrubriek
'Aanbevolen'

De afhankelijkheid omarmen

Foto: Willem Wilstra